

Zápis z obhajoby disertační práce

Student:	Marek Brčák
ID studia:	407092
Studijní program:	Historické vědy
Studijní obor:	České dějiny
Název práce:	„Kapucínský řád a jeho působení v Čechách a na Moravě (1673-1783)“
Jazyk práce:	čeština
Jazyk obhajoby:	čeština
Školitel:	prof. PhDr. Jiří Mikulec, CSc.
Oponenti:	doc. Mgr. Martin Elbel, M.A., Ph.D. PhDr. Jan Zdichynec, Ph.D.
Datum obhajoby:	26. 9. 2019
Místo obhajoby:	FF UK, nám. Jana Palacha 2, Praha 1, P201
Termín:	řádný
Předseda komise:	doc. Mgr. Marie Koldinská, Ph.D.
Členové komise:	prof. PhDr. Eduard Maur, CSc., prof. PhDr. Jiří Mikulec, CSc., doc. Mgr. Daniela Tinková, Ph.D., doc. PhDr. Mgr. Ivo Cerman, Ph.D., PhDr. Jaroslava Hausenblasová, Ph.D., PhDr. Jan Zdichynec, Ph.D.

Přítomní: Přítomni byli všichni členové komise, dostavil se i doc. Mgr. Martin Elbel, M.A., Ph.D. jako druhý oponent.

11:15 Předsedkyně komise doc. Mgr. Marie Koldinská, Ph.D. zahájila obhajobu, představila sebe, členy komise a oponenta. Přítomným pak představila studenta.

11:16 Školitel seznámil přítomné stručně se svým hodnocením studentova studia a jeho disertační práce, které uvedl ve svém písemném vyjádření. V rámci studentovy charakteristiky vyzvedl fakt, že student pokračoval v tématu z pregraduálního studia, ocenil jeho preciznost a upozornil na četné další odborné aktivity studenta, který průběžně publikoval, účastnil se konferencí a vědeckých projektů. Shrnul, že předložená práce naplňuje a místy překračuje nároky na disertační práci.

11:20 Student seznámil přítomné s tezemi své disertační práce. Sdělil zejména, že se v rámci své disertace zaměřil zejména na tři oblasti, a to: historiografickou a archivní činnost česko-moravské provincie, její historický vývoj ve sledovaném období a na otázku vzájemných interakcí kapucínů s okolním světem. Poslední téma bylo jádrem jeho disertační práce, bez něhož by dle názoru autora nešlo interpretovat dějiny kapucínů ve sledovaném období a prostoru, jelikož jejich rozkvět či úpadek byl přímo závislý na získávání nových řeholníků a

dobrodinců. Otázka mechanismů, které kapucíni používali při navazování a prohlubování sociálních kontaktů, byla dle vyjádření autora disertace úzce spjata s péčí o pozitivní obraz řádu. Z tohoto důvodu se autor v disertaci zabýval i jednotlivými možnostmi sebe prezentace řádu, a to zejména skrze sběr almužen, kazatelství, terciářské komunity, zpovědní činnost atd.

11:35 Oponent Martin Elbel seznámil přítomné s hlavními body svého posudku a se závěrem, že doporučuje předloženou disertační práci k obhajobě. Položil studentovi tyto otázky:

- Jaký byl vztah celořádových a provinčních předpisů týkajících se vedení záznamů, řádové historiografie a dalších činností, které byly pro celý řád společné? Docházelo jen k přenosům centrálních předpisů nebo lze vysledovat i obohacování na základě lokálních zkušeností?
- Jak přesně využívá metodologii, na kterou se v textu odvolává?
- Jaká byla role kapucínů v procesech proti čarodějnictví na panství Velké Losiny?
- Objevuje se v řádových pramenech důraz na exkluzivitu kapucínského řádu jako nositele pravého odkazu sv. Františka? Zejména ve sporech s františkány.
- Jak významná byla role terciářů v každodenním životě řádu? Byla specifická pro některé oblasti aktivit?

11:40 Oponent Jan Zdichynec seznámil přítomné s hlavními body svého posudku a se závěrem, že doporučuje předloženou disertační práci k obhajobě. Položil studentovi tyto otázky:

- Jaký je studentův posun od tématu diplomové práce?
- Jak překonává dosavadní bádání řádového historika Vavřince Rabase?
- Proč se práce netýkala i slezské části provincie?
- Jaký byl duchovní obsah kapucínské prezentace? Varoval před přílišnou důvěrou v historiografické prameny, upozornil na potřebu kritického přístupu.
- Jak lze charakterizovat kapucíny jako historiky? Jaký je jejich přístup k zemským dějinám?
- Měnila se v důsledku peregrinace velikost jednotlivých konventů nebo byla peregrinace řízená, aby byl udržován rovnovážný stav?

11:45 Student reagoval na vyjádření školitele a oponentů. Nejdříve se stručně vyjádřil k námitkám, s většinou týkajících se formy souhlasil, na další bude reagovat v rámci odpovědi na jednotlivé otázky. Na otázky a další připomínky reagoval takto:

- 1) Na výtku, že téma řádové historiografie by mohlo být zpracováno podrobněji, odpověděl, že ho zpracoval v samostatné publikované studii, na kterou v práci odkazuje, a že se chtěl vyvarovat opakování.
- 2) Pokud jde o praxi budování centrálního řádového archivu, zejména o odesílání dokumentů z provincie, shrnul, že se nařízení k tématu nezachovala, ale ze zachovaného zlomku archivu je zřejmé, že k odesílání docházelo.
- 3) Otázku rivality s františkány shrnul konstatováním, že v řádových pramenech je důraz na exkluzivitu kapucínů velmi silný.
- 4) K otázce role kapucínů ve velkolosinských procesech uvedl, že kapucínské zapojení lze na základě jejich pramenů hodnotit jako maximálně neutrální. Omezili se na poskytování duchovního doprovázení odsouzených a vyhýbali se hodnocení.
- 5) K dotazu na metodologické zakotvení student odpověděl, že v plném rozsahu pracuje s modelem Ervinga Goffmana, kterého cituje v úvodu metodologické části, a nepovažoval za potřebné odkazovat na každé jednotlivé použití tohoto modelu.
- 6) Činnost terciářů v řadách řádu shrnul student konstatováním, že jejich přínos byl větší, než v jiných řádech, zejména v otázce získávání a spravování almužen.
- 7) K možnosti rozšíření na slezské prostředí student konstatoval, že slezské prostředí je v důsledku existence nekatolického obyvatelstva i stavů zcela odlišné, způsoby interakce byly výrazně odlišné a rozšíření by znamenalo výrazné zvětšení rozsahu práce. Jde v podstatě o samostatné téma.
- 8) Na otázku týkající se překonání dosavadního bádání reagoval student odkazem na pasáže, kde srovnává rozdíly oproti Rabasově práci. Shrnul také posun od diplomové práce, který je zejména časový a také sledováním jiných témat a novou metodologií.
- 9) K tématu kapucínské historiografie student shrnul, že kromě centrálních historiografických děl byly vedeny i záznamy v jednotlivých konventech (pamětní knihy, diária, výroční zprávy). Ty jsou však často nízké literární úrovně, na rozdíl od jezuitského řádu nebyli na lokální úrovni pověřováni psaním záznamů ti nejnadanější. V případě kapucínských lokálních historiků šlo často o jednotlivce se slabšími studijními výsledky (hodnocení debilater), což bylo dáno i tím, že smyslem těchto historiografických prací často nebylo primárně zachytit dějiny konventu, ale měly především sloužit jako pomůcka novému kvardiánovi při nástupu do funkce, a to kvůli snadnějšímu obeznámení se se zdejší situací, a to vzhledem k vysoké peregrinaci v řádu.

10) K tématu peregrinace student doplnil, že skutečně byl udržován rovnovážný stav osazenstva konventů. Existovala navíc hierarchie jednotlivých domů.

12:10 Oponenti (a školitel) se vyjádřili k vystoupení studenta a konstatovali, že jsou s reakcí i odpověďmi spokojeni a nemají námítky.

12:12 Předsedkyně komise zahájila diskusi.

V následné diskusi vystoupil:

1) Doc. I. Cerman – Objevila se v rámci diskusí v době josefinismu jako téma františkánská chudoba, kterou vůči řádu používali laici? Jak jinak se odrazila osvícenská tematika?

2) Dr. J. Zdichynec – Byl rozdíl v lokální historiografii českých a moravských konventů? Ve vztahu k celozemským dějinám (celá koruna nebo jen země?).

3) Doc. D. Tinková – Jaké byly obranné strategie kapucínů vůči josefinismu?

4) Dr. J. Hausenblasová – Byl řád skutečně jen objektem vnějších dějů nebo ke krizi řádu přispěly i vnitřní poměry?

Odpovědi studenta:

1) a 3) Téma chudoby akcentováno nebylo, kapucíni reagovali hlavně na námítky týkající se neužitečnosti. V tomto ohledu se velmi rychle přizpůsobili požadavkům vlády a snažili se o zapojení do duchovní správy, které se před tím vyhýbali. V rámci obrany před státními zákroky aktivně zdůrazňovali právě svoje zapojení do diecézní správy, snažili se přizpůsobit. Byli v této snaze úspěšnější a podařilo se významně redukovat počet rušených konventů.

2) Nebyl, rozdíly byly dány zdroji, odkud zemskou nebo korunní tematiku opisovali.

4) Řád nečelil žádné vážnější vnitřní krizi. Další členové komise se připojili se svými postřehy a potvrzují studentův závěr.

12:25 Předsedkyně komise ukončila samotnou obhajobu a komise zahájila neveřejné zasedání o klasifikaci obhajoby disertační práce.

Předsedkyně komise seznámila studenta a přítomné s výsledkem obhajoby: komise hlasovala zdvižením ruky, počet členů komise sedm – přítomno členů komise sedm – kladných hlasů sedm, záporných hlasů nula. Obhajoba disertační práce byla klasifikována prospěl.

Zapisovatel: PhDr. Zdeněk Vašek, Ph.D.

Předsedkyně komise: doc. Mgr. Marie Koldinská, Ph.D.

Jméno a podpis dalšího člena komise: PhDr. Jaroslava Hausenblasová, Ph.D.